

ŞAMANİZM

SORU

- Bir turdasınız ve gurubunuzdaki turistlerden biri ‘Şamanizm nasıl bir dindir’ diye sorduğunda ne yanıt verirsiniz?
-

Çok Tanrıcılık (Politeizm)

Tek Tanrıcılık (Monoteizm)

Şamanizm bir din midir?

ŞAMANİZM

- Gök Tanrı merkezli, çok ruhlu bir inanç sistemi”
-
- **Gök Tanrı inancı nedeniyle: Türklerin inanç sisteminde tek ve yüce bir yaratıcı var. Bu açıdan monoteist (tek tanrılı) bir yönü vardır. Ama doğa ve atalar ruhları nedeniyle: Dağ, ırmak, ateş, atalar gibi kutsal varlıkların da önemsenmesi, ruhlarla ilişki kurulması söz konusu.**
  - Bu da sistemi politeist veya animist gibi gösterir.
  - **Turistlere kısa ve anlaşılır bir cevap şöyle olabilir:**
  - “Şamanizm’i tam olarak monoteist ya da politeist diye sınıflandıramayız. Türkler tek bir yüce yaratıcıya, Gök Tanrı’ya inanırdı ama aynı zamanda doğa ruhlarına ve atalara da büyük önem verirdi. Yani hem tek tanrı inancı hem de ruhlarla ilişki iç içeydi.

YARATICI SADECE TEK BİR TANRI'DIR: TÜRK ŞAMANİZMİNDE EVRENİN DÜZENİNİ SAĞLAYAN, İNSANIN KADERİNİ BELİRLEYEN VE HER ŞEYİN KAYNAĞI OLAN YÜCE VARLIK **TENGRİ (GÖK TANRI)**DİR.

- Diğer ruhlar aracıdır: Dağ, su, atalar gibi ruhlar Tanrı ile insan arasında birer aracı veya yardımcıdır; yaratıcı değildir.
- Sonuç: Yani ontolojik olarak yaratıcı tek Tanrı'dır, diğer ruhlar bağımsız yaratıcı değildir. Turistlere şöyle diyebilirsiniz:
- “Şamanizm’de evrenin yaratıcısı ve düzenleyicisi yalnızca tek Tanrı, yani Gök Tanrı’dır. Doğa ruhları ve atalar sadece Tanrı ile insanlar arasında aracılık yapan varlıklardır; yaratıcı değildir.”

Şamanizm, tek bir din olmaktan ziyade, dünya genelinde farklı kültürler ve halklar arasında ortaya çıkan bir inanç ve ritüel sistemidir.

Şamanizm aslında klasik anlamda bir din değil, daha çok eski Türk ve Orta Asya toplumlarının doğayla, ruhlarla ve evrenle ilişkisini düzenleyen inançlar ve ritüeller bütünüdür. Yani Tanrı, ruhlar, doğa ve insan arasında köprü kuran bir dünya görüşüdür. Şaman dediğimiz kişiler de bu köprüyü kuran, ruhlarla iletişim kurup topluma rehberlik eden kişilerdir. Dolayısıyla Şamanizm'i tek tanrılı dinler gibi kutsal kitabı veya kurucusu olan bir din olarak değil; doğaya, atalara ve ruhlara dayalı bir inanç ve yaşam biçimi olarak düşünmek daha doğru olur.

Türk mitolojisinin birçok ana motifi ve dünya görüşü şamanik bir zemin üzerinde şekillenmiştir. Şamanizm sadece bir 'ritüel seti' değil; insanlar, doğa ve görünmeyen güçler arasındaki ilişkileri açıklayan bir zihniyet modelidir.

Şaman" kelimesinin kökeni, Tunguzca "şaman" (şamán) kelimesine dayanır ve "vecde giren kişi" veya "vecde girerek ruhlarla iletişim kuran kişi" anlamına gelir.

“Vecde giren kişi” ifadesi, özellikle tasavvuf ve mistik geleneklerde kullanılan bir tabirdir. Vecd, Arapça kökenli bir kelime olup “bulmak, hissetmek, derin duygusal coşkuya kapılmak” anlamına gelir. Tasavvufta ise vecd; kişinin Allah aşkı, zikri veya manevi yoğunlukla derin bir ruhsal coşkuya, kendinden geçer gibi bir hâle ulaşmasıdır. Dolayısıyla vecde giren kişi, dini/mistik bir tecrübe sırasında ruhsal bir yoğunluk yaşayan, adeta “ilahi aşkla kendinden geçen” kişiyi ifade eder.

- Şamanizm inanişına göre bütün evren **iyi ve kötü ruhların kontrolündedir, yaşam bir nevi iyi ve kötü ruhların savaşıdır.**
- “**Kam**, şaman demektir; yani toplumun ruhlarla iletişim kuran, hastalıkları iyileştiren ve ritüelleri yöneten manevi rehberidir.”
- İnsan ise bu savaşın arasında yaşamını sürdürmektedir. **İyi ve kötü ruhlarla insan arasında aracılık** yapma gücüne ise sadece **Şamanlar** sahiptir.
- Şamanlar aynı zamanda kabilelerin toplulukların büyücüsü , otacısı (bitkisel şifacı hekimi), bilge kişisi, önderi ve yönlendiricisidir.
- Yalnızca Şamanlar kehanette bulunarak gelecekte haber verebilirler ve hastalıkları tedavi edebilirler.
- Eski dönemde bakteri, virüs vs. bilinmediği için birisi hastalandığında **İÇİNE KÖTÜ RUH GİRDİĞİNE** inanılırdı. Birini iyileştirmek kötü ruhu kovmak ve kişinin ruhunu kurtarmak ve dolayısıyla kişiyi ölümden kurtarmakla eşdeğerdi. Bu açıdan şamanların toplumdaki otoritesi geniştir.

Şamanlar sadece bir kişi olmanın ötesinde insanların yaratıcıya tapınmaları için köprüydüler. Ruhsal arınma Şaman (KAM) yoluyla mümkündü. Bu durum Hristiyanlıkta günah çıkarmada rahibin işlevine benzer. Ruhsal arınma için Şaman önemli bir role sahipti. Bu mantık hem kurban vermede, hem avlanmada hem de savaşa giderken geçerliydi. Her işten önce ŞAMAN'a danışılırdı Şaman kişiyi kutsar ve gönderirdi.

Bu durum İskandinavlar'da Volva adında her liderin akıl danıştığı büyücülük özelliği olan kahinler vardı. Bu kişiler savaşın dediğinde savaşılıyordu. Antik Yunan'da Delphi kahini gibi geleceği gördüğüne inanılan kişiler tanrı Apollon'dan vizyon alıyor ve kehanette bulunuyorlardı. Halk bu kişilere büyük saygı duyardı çünkü onlara göre bu kişiler bir nevi elçiydiler.

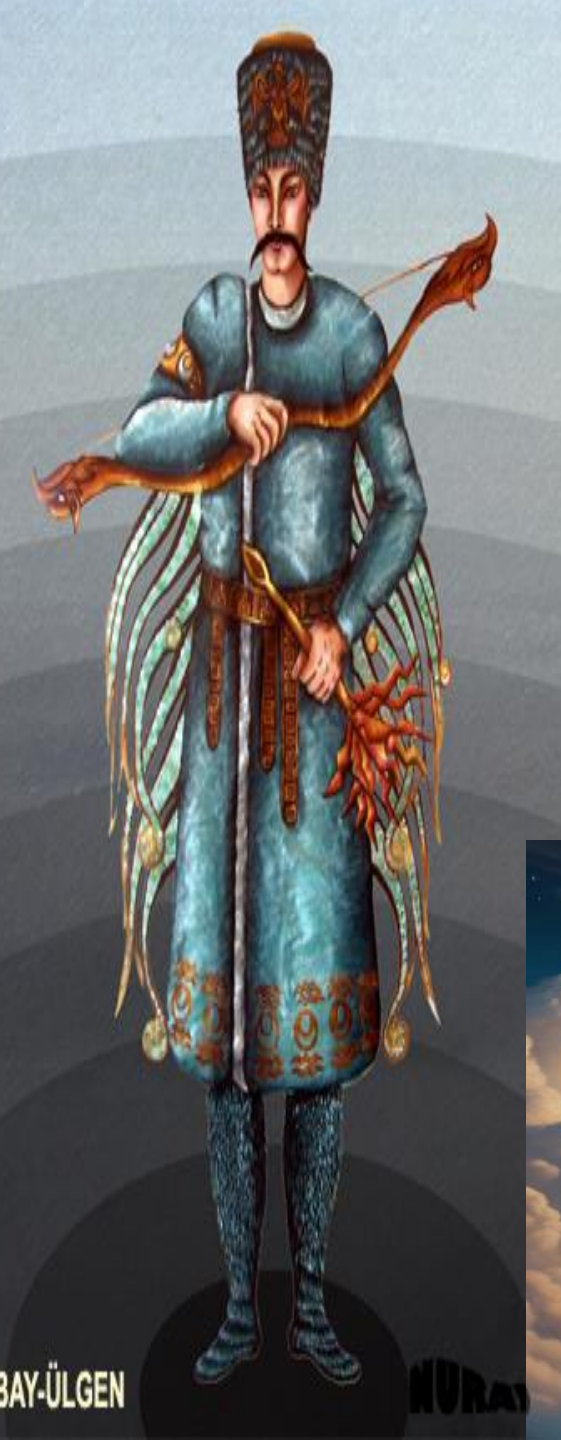

ŞAMANİZM

- Kamlar, düşmana fiziksel olarak saldırmak yerine ruhsal ve metafizik güçlerle etki etmeye çalışırlardı. Büyüler, tılsımlar, ritüeller ve semboller kullanarak düşmanın moralini bozmak, kabileyi korumak veya düşmanı etkisiz hâle getirmek amaçlanırdı. Örneğin savaş öncesi düşmanın ruhunu korkutmak için davul çalabilir, maske takabilir, trans hâline geçerek ritüeller yapabilirlerdi.
- Kamlar sadece manevi rehber değildi, aynı zamanda **kabile liderine danışmanlık yapar:**
  - Düşmanın zayıf noktalarını ruhsal ya da sezgisel olarak tespit etmek
  - Savaş zamanlamasını belirlemek
  - Kabile üyelerinin moralini ve birlik ruhunu güçlendirmek
  - Savaşçıların ruhsal dayanıklılığını artırmak için KAM liderliğinde topluca dualar ve zikirler yapılırdı.

Tanrı Ülgen

- Şamanizm inancına göre dünya; gök, yeryüzü ve yeraltı olmak üzere üç kısma ayrılır. Altay Türklerine göre "Aydınlık Alemi", yukarıdaki dünyayı yani gökyüzünü Tanrı Ülgen'le ona bağlı iyi ruhları temsil eder. Yeryüzünü, yani "Orta Dünya'yı insanlar oluşturur.

Erlik Han

- Karanlık alemi olan yeraltında genellikle korkunç ve kötü ruhlar yaşar. Yeraltında yaşadıklarına inanılan ve birtakım korkunç şekillerde düşünülen ruhlar da vardır. Kötü ruhların başında, yeraltı dünyasının hakimi sayılan Erlik Han gelir.

KAM (ŞAMAN) NEDİR?

- Şaman ayinlerine ve ritüellere öncülük eden şaman rahibe KAM adı verilir. Bu kişiye:
- SAGUN (Karluklar'ın isimlendirmesi)
- YU (Çuvaşlar)
- BÖ (Moğollar)
- BÖGE (Moğollar-Korkunç Ejderha Anlamına Gelir)
- BAKSI (Kırgızlar)
- UDAGAN gibi isimler almıştır. Daha çok Kam KULLANILIR.

Nasıl Şaman (KAM) Olunurdu?

- Kişi şaman olmadan önce şamanlığa içsel bir çağrı alır. Kişiyi şamanlığa çeken çağrı da, herhangi bir dinsel iç çağrısı gibi, bir bunalımla, şaman adayının tinsel dengesinin geçici olarak bozulmasıyla kendini gösterir.

1. Doğuştan Gelen Yetenekler

Bir kişi, şaman olmak için doğuştan gelen belirli yeteneklere sahip olabilir. Bu yetenekler arasında ruhlarla iletişim kurma kapasitesi, vizyonlar görme, transa geçebilme veya doğaüstü olaylara duyarlılık sayılabilir. Genellikle şamanların, ailelerinde daha önce de şaman olan bireyler bulunur, bu nedenle şamanlık yeteneklerinin kalıtsal olduğuna inanılır.

2. Ruhsal Çağrı (Şaman Krizi)

Şaman olma sürecinde en yaygın unsur, "ruh çağrısı" veya "şaman krizi" olarak adlandırılan, genellikle bir hastalık veya krizle kendini gösteren deneyimdir. Bu süreçte, kişi ağır bir hastalık geçirir, ölümle burun buruna gelir ya da ciddi bir travma yaşar. Bu deneyim sırasında kişi, ruhlar âlemiyle bağlantı kurar ve bu ruhların onu şaman olarak seçtiğini fark eder. Bu durum, şaman olma yolunda önemli bir adım olarak kabul edilir.

Nasıl Şaman Olunurdu?

• 3. Şamanik Eğitim

- Ruhsal çağrıya yanıt veren kişi, şamanik eğitim almaya başlar. Bu eğitim, genellikle bir **başka deneyimli şaman tarafından** verilir. Eğitim sürecinde şaman adayına, ritüeller nasıl yapılır, ruhlarla nasıl iletişim kurulur, hastalıklar nasıl tedavi edilir gibi konular öğretilir. Ayrıca, şaman adayının transa geçme tekniklerini öğrenmesi ve ruhsal yolculuklar yapma becerisini geliştirmesi gereklidir.

4. Ruhlarla İletişim Kurabilme

- Bir şaman adayı, eğitim sürecinde çeşitli ruhlarla ilişki kurmayı öğrenir. Bu ruhlar, doğa ruhları, ataların ruhları veya hayvan ruhları olabilir. Şaman, bu ruhlarla iletişim kurarak bilgi alır, topluluğu korur ve tedavi edici ritüeller gerçekleştirir. Bu ruhlarla güçlü bir bağ kurmak, şaman olmanın önemli bir parçasıdır.

Nasıl Şaman Olunurdu?

- **5. İnisiyasyon (Adanma)**
- Şaman olma sürecinin son aşaması, genellikle bir inisiyasyon töreni ile tamamlanır. Bu tören, şaman adayının topluluk tarafından resmen şaman olarak tanınmasını sağlar. Törende, adayın ruhlar âlemine yaptığı yolculuklar, aldığı eğitimler ve kazandığı yetenekler test edilir. Eğer aday başarılı olursa, topluluk onu şaman olarak kabul eder ve şamanik görevlerini yerine getirmeye başlar.
- **6. Toplumsal Kabul**
- Şaman, topluluğun ruhani lideri olarak kabul edilir. Onun yetenekleri, topluluğun sağlığı, doğa olayları, avcılık, tarım ve diğer toplumsal etkinliklerde büyük önem taşır. Şamanlar, toplum içinde saygı görür ve onların rehberliği, topluluk için hayati önem taşır.

ŞAMAN (KAM) SEÇİLDİKTEN SONRA NE OLURDU?

- İlk iş olarak seçilen kişi yaşadığı toplumdan uzaklaşarak bir süre ıssız bir mağara veya orman kuytusunda yerde inzivaya çekilir ve o zaman kadar ki yaşamını bir terk ettikten sonra **topluma geri dönerek şamanlığını ilan eder**. Buna **şamanın yeniden doğuşu** adı verilirdi. Döndüğünde kendisine elbise ve özel bir davul verilirdi.
- Seçilen kişi kamlığı reddederse erken öleceğine ya da delireceğine inanılırdı.

**Tunguz şamanı
giysisi**

ŞAMAN VEYA KAM BİR BÜYÜCÜ MÜDÜR?

Büyücü sihirli güç veya çeşitli iksirler yoluyla bir şeye etki edebilen fiziki müdahale edebilen kişilerdir. Şamanların ise böyle bir amacı yoktur. Onlar daha çok ruhlar alemi ile iletişime geçme ve tanrıları memnun etme ve şifalandırma ile ilgilidirler.

Şamanizm'in Önemli Unsurları

- Şamanizm'de yaratıcı bir tanrı kavramından çok ruhlar ve atalar kültü ön plandadır. Tanrılara inanıyorlardı ancak şamanlar için ruhlar, atalar ve doğa kültleri daha önemli bir yere sahiptir. Eski Asya'da şamanlar duygulu ve farklı bireylerinden seçilmekteydi. Bu kişiler trans durumuna geçebilme yeteneğine sahiptiler. Çocukluk sırasında gösterdiği bazı belirtilerden bir kimsenin Şaman olup olamayacağı anlaşılmaktaydı.

Herşeyin Bir Olduğu İnancı

Şamanizm'in temel prensiplerinden biri her şeyin ve herkesin bağlantılı olduğu inancıdır. Herşey bir bütünün parçasıdır anlayışı hakimdir.

Çünkü doğa tektir ve kutsaldır. Ağaç da taş da gök de ben de siz de HEPİMİZ AYNI ŞEYDEN GELDİK VE AYNI ŞEYİN İÇİNDE VARIZ. ÖLÜNCE DE AYNI ŞEY OLACAĞIZ. DOLAYISIYLA HEPİMİZ BİRİZ. BU PANTEİZM OLARAK BİLİNMEKTE İSLAMİYET'TE VAHDETİ VUCÜT OLARAK GEÇMEKTEDİR.

**KAMLARIN CİNSİYETİ
NEDİR?**

**KADIN MI YOKSA
ERKEK MİYDİLER?**

Eski Orta Asya Türk toplumları AVCI TOPLAYICI yaşam tarzına sahiplerdi ve yerleşik yaşama geçmemişlerdi. Genelde avlanma görevini erkek üstlenir, doğadan meyve, yemiş, bitki gibi ürünleri toplama işini ise kadınlar gerçekleştiriyordu. Doğa ve bitkilerle sürekli iç içe oldukları için bitkiler konusunda uzmanlaşmış olup bitkisel şifacılık (otacılık) özelliği kazanmışlardı. Kadın Kamlar bu bitkilerden ilaçlar hazırlar ve toplumun hekimi rolünü üstlenirlerdi. O nedenle KAMLIK yani şamanik töreni yöneten baş şaman rahiplerin ilk zamanlar kadın olduğu da görülmektedir. Fakat kadınların doğum, annelik rolü vb. sebeplerle zamanla bu durum değişmiş ve erkek kamlar daha fazla sayıya ulaşmışlardır.

Erkek şamanların varlığına rağmen bazı Türk toplumları kadın şamanlarının gücü ve etkinliğinin daha fazla olduğuna inanmaktaydı. Kadının olmadığı yerde KAMLIK görevini üstlenen erkek şaman rahipleri de vardı.

Erkek Kamlar kadın kam etkisine yaklaşmak için uçlarında ziller olan etekler giyer; saçlarından bir tutamı uzun bırakırlardı. Türkçe'deki etekleri zil çalmak deyiminin bundan geldiği düşünülmektedir.

ŞAMAN RAHİPLERİ OLAN KAMLAR NASIL VECD DURUMUNA GEÇERDİ?

Kamların AYAHUASCA bitkisinden yapılan özel acı tadı olan bir çay ile bir nevi transa geçerek ruhlar alemi ile bağlantı kurdukları ve gelecekte haber aldıkları bilinmektedir. Günümüzde bile ayahuasca ayinleri için Peru'ya turlar düzenlenmektedir. Transa geçişi sağlamak için beynin ön tarafında bulunan EPIFİZ bezini uyarmak amacıyla içilmektedir. Kuzey Avrupa'daki Sami Şaman rahipleri ise bunu bir tür halüsinojen mantarlar tüketmekteydiler.

AYAHAUSCA ÇAYINI İÇMEK İÇİN UYULMASI GEREKEN DİYETE UYMADAN TÜKETENLER MİDE BULANTISI VE KUSMA EŞLİĞİNDE AĞIR BİR HASTALIĞA YAKALANMAKTADIR. 8-9 GÜN BOYUNCA ET TÜKETİLMEYEN BİTKİSEL BESLENİLDİKTEN SONRA İÇİLMESİ GEREKMEKTEDİR.

- Epilepsi krizine benzeyen bir kendinden geçme hali sırasında göklere yükselmek, bedeninden ayrılmak gibi translar gerçekleştiren Şamanların, bilinmeyen alemlerde dolaştığı, ve farklı varlıklarla iletişim kurdukları, dünyanın öbür ucunda bile olsa yardımcı ruhları çağırabildikleri düşünülmektedir. Bu çağrı sırasında özellikle davul ve tef kullanılır. Şaman, ayin sırasında kasılıp titrer, göğsü daralır ve birtakım sesler çıkartarak ağlamaya başlar. Sonra hareket etmeye başlar ve taşkın hareketler yapar. Ağzından köpükler saçarak yere yıkılır.

- Bu durum inananlar tarafından Şaman'ın bu dünyadan koparak öbür dünyaya, yani ruhlar âlemine geçtiği şeklinde algılanır. Nöbet geçtiğinde ayağa kalkar ve davulunu belli bir ritimle çalmaya başlar. Kriz bitiminde beyin gücü en üst düzeydedir ve kişi olağanüstü dingin bir durumdadır. Şaman ayıldığı zaman öteki dünyadan haberler verir.

Transa geçmeye hazırlanan Kam kendi dilinde uzun süre dualar okur, elindeki davulu ritmik şekilde çalarak bir süre sonra kendinden geçmekte astral seyahat yapmakta ve ruhlar dünyası ile irtibata girerek onlardan kehanetler ve bilgiler almaktadır. Daha sonra kabilesine dönüp aldığı bilgi ve kehanetleri anlatmaktadır.

Şamanik Türk toplumlarının inanışına göre ölen bir insanın ruhu hemen öteki aleme geçemez. Ölümünün 40. gününde gerçekleştirilen bir ayinle KAM bu kişinin ruhunun öte aleme geçmesini sağlarmış. Günümüz Türk toplumunda ölünün 40'ının çıkması ifadesi yani ölümden sonraki 40.günde yapılan 40 mevlüdü Şamanizm ile ilintilidir.

Şamanizm $2+2=4$ ettiği bir sistem olmayıp bölgelere göre farklılık gösteren bir yapıdadır. Tuva Şamanlığı, Moğol Şamanlığı, Altay Şamanlığı, Kuzey Amerika Şamanlığı hatta Kore Şamanlığı birbirinden bazı noktalarda farklılık gösterebilir.

- KAM, kendi "ruhlarına" egemendir. Yani insan olmakla birlikte, ölülerin, "cinlerin" ve “doğanın ruhlarının” aleti olmaksızın onlarla iletişim kurmayı başarır.

HAYAT AĞACI

Hayat ağacı, evrenin, doğanın ve yaşamın bütünü temsil eden kutsal bir ağaçtır. Şamanizm’de bu ağaç, yer-altı, yeryüzü ve gökyüzü katmanlarını birbirine bağlayan kozmik eksen olarak kabul edilir.

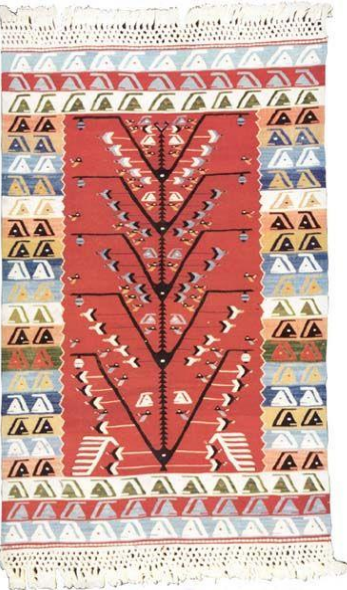
Şamanlar hayat ağacını ritüellerinde evrenin farklı katmanlarına yolculuk yapmak için bir sembol ve rehber olarak kullanır. Ağacın kökleri yeraltına, gövdesi yeryüzüne, dalları gökyüzüne uzanır; şaman bu eksen boyunca ruhlarla iletişim kurar. Hayat ağacı aynı zamanda yaşam, ölümler, doğumlar ve doğa olayları arasındaki bağlantıyı gösterir.

- Altaylıların şamanı, ritüel olarak, gövdesine belli sayıda basamaklar oyulmuş bir kayın ağacına tırmanır; kayın, Evren (Hayat) Ağacını simgeler, basamaklar da şamanın göğe yolculuğunda geçmek zorunda olduğu çeşitli Gök katmanlarını temsil eder.

Rusya'ya bağlı Çuvaşistan'ın bayrağında yer alan yaşam ağacı

Altay şamanının uçuş denilen trans deneyiminde son gök katına varabilmesi yedi, dokuz veya on iki katla ilişkilendirilen bu yaşam ağacına tırmanmasıyla ifade edilir. Bu ağacın sekiz dallı olarak belirtildiği Yakut geleneğinde Yerin Göbeği'nden çıkan, çiçek açan bu ağacın tepe kısmının köpüklü, sarı, insanlara şifa verici bir sıvı içinde olduğu ifade edilir. Sibirya Şamanizm'inde yaşam ağacı 7'nin yanı sıra 8 ve 12 sayılarıyla da ilişkilendirilir.

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın armasında bulunan yaşam ağacı

5 Kuruş'ta bulunan yaşam ağacı motifi

7 Dallı Hayat Ağacı

Kökler (Yeraltı dünyası) Ölüm ve atalar ruhlarını temsil eder.

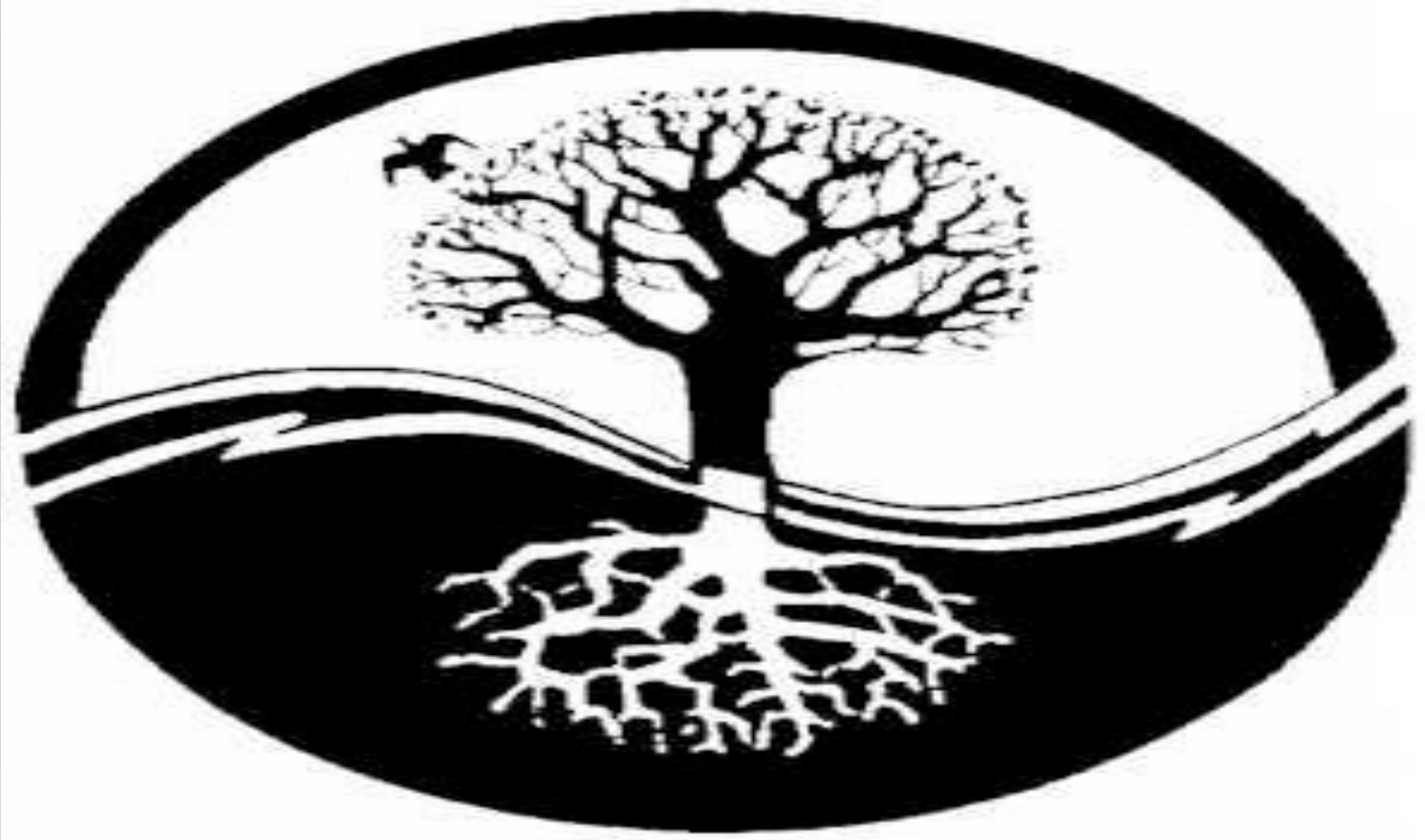
Alt dallar (Dünya / Yeryüzü) İnsanlar, hayvanlar ve doğa olayları ile ilişkilidir.

Orta dallar (Ruhlar ve güçler) Şamanın iletişim kurduğu ruhlar, koruyucu ve iyileştirici varlıklar.

4-7. Üst dallar (Gökyüzü katmanı) Gök Tanrı, kutsal varlıklar ve yüce ruhlar ile bağlantıyı simgeler. Her dal bir yön veya bir ruh katmanını temsil edebilir.

SET OF ANATOLIAN MOTIFS - HAYAT AĞACI 2 (TREE OF LIFE)

- Evren ağacı üç evren bölgesini birbirine bağlar. Ostyaklar evren ağacının dallarının göğe değdiğine, köklerinin de yer altı dünyasına daldığına inanırlar. Sibirya Tatarlarına göre ağacın bir eşi de yeraltında bulunur.

Yakut Türkleri'nde şamanın şifacılık Miti

- Yakut şamanlarından biri, sırra erdirici esrime ve rüyalarından birini şöyle anlatmaktadır:
- Her şamanın bir yırtıcı kuş anası vardır, demir gagalı, şengel pençeli, uzun kuyruklu büyük bir kuşa benzer ve sadece iki kez kendini gösterir: şamanın manevi doğumunda ve ölümünde...

- Birçok arkaik gelenekte dünyanın kutsallığını doğurganlığını ve sürekliliğini ifade eden Evren Ağacı, yaratılış verimlilik, sırra-erme fikir ve kavramlarıyla ve son aşamada da mutlak gerçeklik ve ölümsüzlük fikriyle ilişki içinde bulunur. Böylece Evren Ağacı, Hayat ve Ölümsüzlük Ağacı olur.

- Doğumunda şamanın ruhunu alır, yeraltına götürür, orada bir yalancı **akçam dalında** olgunlaşmaya bırakırmış. Ruh olgunlaşınca kuş yeryüzüne döner, adayın vücudunu küçük parçalara bölüp hastalıkları ve ölümü temsil eden kötü ruhlara dağıtırmış. Her kötü ruh kendisine düşen parçayı yutar, bunun sonucunda da şaman olacak kişi ileride bu ruhların eseri olan hastalıkları iyileştirme gücünü kazanırmış. Kötü ruhlar böylece bütün vücudu yedikten sonra oradan uzaklaşırlarmış. Bunun üzerine kuş ana kemikleri bir araya toplayıp yerli yerine koyar, şaman adayı da derin bir uykudan uyanır gibi kendine gelirmiş.

• Yakutlara göre, kötü ruhlar şaman adayının ruhunu yeraltına götürüp orada **bir evde üç yıl** kapalı tutarlarmış. Ruhlar önce onun başını kesip bir kenara koyarlarmış, çünkü adayın vücudunun parçalanmasını kendi gözleriyle görmesi gerekirmiş.

• Sonra bedenini kuşbaşı gibi parçalara bölüp çeşitli hastalıkların ruhlarına dağıtırlarmış. Şaman ancak bu yolla hastalıkları şifalandırma gücünü kazanabilirmiş. Bunun ardından kemikleri taze etlerle kaplanır, bazı durumlarda vücuduna yeni kan da verilirmiş.

- Her şamanın, gizli tuttuğu bir ye-kıla'sı (“hayvan ana”, bir tür mitsel hayvan figürü) vardır. Zayıf şamanların ye-kıla'sı bir köpektir; daha güçlü olanlarınkı boğa, tay, kartal, sığın veya boz ayı olabilir. Ye-kıla-ları ayı, kurt, köpek olanlar en yoksul şamanlar sayılır.

Yeni Şamanın Yetiştirilmesi

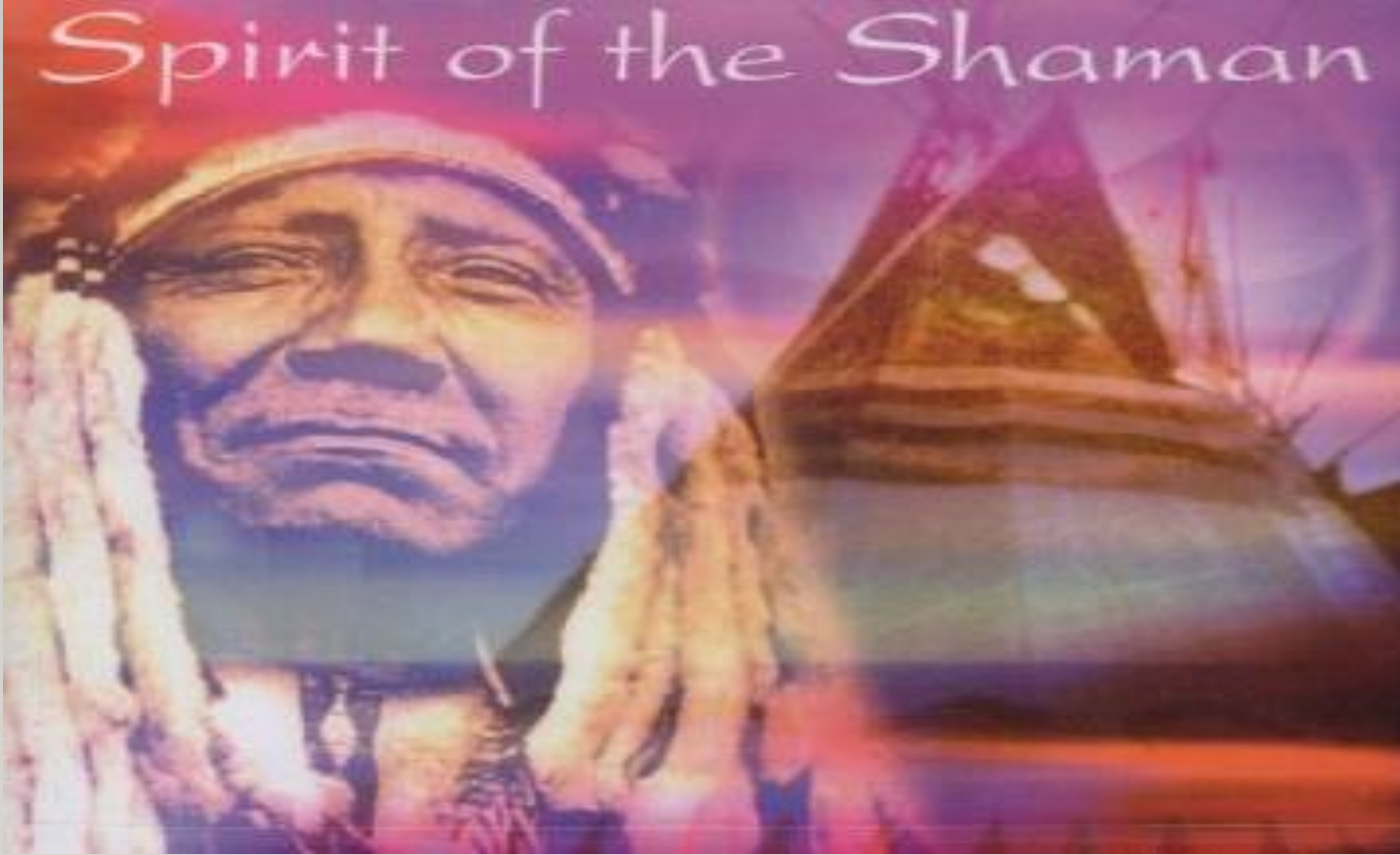
- Şamanlığa geçiş yani sırra erme süresinde usta çırağın ruhunu yanına alıp uzun bir esrimeli yolculuğa çıkar.. Usta çırağa vücudun çeşitli yerlerine musallat olan hastalıkları tanılama ve sağaltma yollarını açıklar. Her vücut kısmının adını söyledikçe adayın ağzına tükürür; "Yeraltı belalarının yollarını öğrenmek için" aday bu tükürüğü yutmak zorundadır. Son olarak şaman çömezini yukarı dünyaya, göksel ruhların yanına götürür. Çömez artık şamandır, "kutsanmış bir vücutu" vardır ve şamanlık yapabilir.

- Şaman adaylarının sırra-erme rüyalarından birçoğunun, "Dünyanın Merkezine", Evren Ağacının ve Evrensel Hakimin bulunduğu yere yapılan mistik bir yolculuk içermektedir.

- Kendinden geçme de, Sibiryalı şamanlarda olduğu gibi, kopuzun sihirli ezgisiyle dans ederken gerçekleşir. Dans, ileride daha iyi görüleceği gibi, şamanın göğe yaptığı esrimeli yolculuğun “modelidir”

- Yakutlar ve buryat şamanlarının atalarının ruhları tarafından öldürüldükleri kabul edilir; ruhlar ölü bedenleri pişirildikten sonra kemiklerini ayırıp sayarlar. Sonra demirlerle bağlayarak tekrar yerlerine yerleştirirler ve üzerlerini de yeni bir etle sararlar.

- Bu inaniş a g  re kemikler yaş amın en son kaynağını temsil eder, canlı t r   bu kaynaktan çıkararak istediğı gibi yeniden t rer ve  rer. Bu yüzden avlanan hayvanların kemikleri kırılmaz, özenle toplanıp ölenlerin kemiklerinden yeniden dirilecekleri umut edilebilir.

SIRAT KÖPRÜSÜ İNANIŞI

- Altay şamanının göğre çıkışının öbür yüzü, Yeraltı dünyasına inişidir. Üstünde saç teli kalınlığında bir köprü bulunan bir denize rastlar... Denizin dibinde daha önce köprüden düşmüş olan pek çok şamanın kemiklerini görür, zira günahkarlar bu köprüden geçemez.

- Birçok arkaik gelenekte dünyanın kutsallığını doğurganlığını ve sürekliliğini ifade eden Evren Ağacı, yaratılış verimlilik, sır-ra-erme fikir ve kavramlarıyla ve son aşamada da mutlak gerçeklik ve ölümsüzlük fikriyle ilişki içinde bulunur. Böylece Evren Ağacı, Hayat ve Ölümsüzlük Ağacı olur.

3 SAYISININ ÖNEMİ

- Üç Kozmik kuşağı simgeleyen 3 sayısının dinsel anlam ve değerinin 7 sayısınınkinden önce geldiği bilinen bir gerçektir. Ayrıca dokuz kat gökten (dokuz tanrıdan, Ağacın dokuz dalından, vb.) da söz edilir; bu mistik sayı olasılıkla 3×3 olarak açıklanabilir ve dolayısıyla Mezopotamya kökenli 7 sayısınınkinden daha eski bir simgeselliğin, 3 simgeselliğinin, içinde sayılmalıdır.

- Şamancıl mitoloji ve ritüellerde atın tuttuğu yer ise çok başkadır. Tam ve tipik anlamıyla bir "ölüm hayvanı" ve ruh göçürücü ol an at, şaman tarafından çeşitli bağlamlarda esrimeye, yani mistik yolculuğu mümkün kılan "kendinden-çıkışa", ulaşmak için kullanılır. ... "at" şamanın havada uçmasını, Göğe çıkmasını da sağlar. ... At öleni öbür dünyaya taşır; "düzey atlamayı", yani bu dünyadan başka dünyalara geçişi gerçekleştirir ve bu yüzden, aynı zamanda erkekliğe giriş anlamı taşıyan bazı katılma/sır-ra-erme törenlerinde de birinci planda rol oynar. At kılı yakmak şamanı öbür dünyaya götürecek olan sihirli hayvanı çağırmak demektir.

Şamanizm'de Doğa

- Şamanizmde doğaya saygı çok önemlidir çünkü doğadaki her şeyin koruyucu ruhu olan iyeler vardır. Fakat bu iyeler tanrı değildir sadece koruyucu ruhlardır. İyelere; ateş iyesi, dağ iyesi, su iyesi örnek verilebilir.
- **Doğaya Saygının Rolü**
- Şamanizm'de doğaya yapılan saygısızlık, aslında **iyelerle olan dengeyi bozmak** anlamına gelir.
- Bu nedenle avcılar hayvan avladığında onların ruhundan özür diler, su içilirken ya da ateş yakılırken belli ritüeller yapılırdı.
- İnsan ile doğa arasında sürekli bir **karşılıklı ilişki** vardır: İnsan doğadan faydalanır ama aynı zamanda doğayı ve iyeleri memnun etmelidir.
- ✨ Kısacası:
Şamanizm'de iyeler, doğayı koruyan, düzenini sağlayan ruhlardır. Onlar sayesinde doğa ile insan arasındaki uyum devam eder. Tanrı değildirler, ancak insana doğanın kutsallığını ve dengesini hatırlatan güçlü varlıklardır.

Gök Gürültüsü Miti

Şamanlar Gök Olaylarını Mitlerle Açıklamaktadır.

Uçan Deve ve Üç Yiğit mitine göre bir uçan deve varmış. Bu deve, sırtına üç yiğit bindirmiş.

Birinci yiğit, önündeki davulu çalar ve gök gürültülerini meydana getirirmiş.

İkinci yiğit, elindeki beyaz bezi havada sallayarak şimşekleri ve yıldırımları çaktırmış.

Üçüncü yiğit ise zaman zaman ayağındaki üzengi ile deveye dokunur, onu koştururmuş. Deve bazen öyle koşarmış ki, ağzından köpükler boşanmış. Zaman zaman yağan yağmurlar ve seller hep bu koşudan ortaya çıkarmış. Yağmurun ve fırtınaların az ya da çok oluşu ise üçüncü yiğidin üzeniği oynatmasına bağlıymış.

Eğer bu yiğit iyice kızar ve ayağındaki üzeniği ile deveyi sertçe sancarsa, bütün dünya sel ve fırtınalarla dolarmış.
(Kaynak: Ögel, 1994: 287)